

કંપનીલક્ષી હિસાબી પદ્ધતિ
Corporate Accounting
B.com. Sem. 3

યુનિટ=૧ (૨૫%)

પાઘડીનું મૂલ્યાંકન

Valuation of Goodwill.

પ્રાસ્તાવીક

- પાઘડી એ દેખી કે સ્પર્શી ન શકાય (intangibal asset) તેવી મિલકત છે .
- ધંધાની પ્રતિષ્ઠા ધરાવે છે.
- ધંધાકીય પેઢીમાં તે ધંધાની અન્ય પેઢીઓ જે સામાન્ય અફો કમાઈ શકે, તેના કરતાં વધુ નફો થતો હોય તો તે પેઢી પાઘડી ધરાવે છે એમ કહીવાય .
- જો કોઈ પેઢી ધધો વેચે તો તેની ચોખ્ખી મિલકતોની કીમત કરતાં વધુ નાણા ચુકવવા કોઈ પણ વ્યક્તિ તૈયાર થાય તો વધારાની કીમત ને પાઘડી કહે છે.

વ્યાખ્યા

‘ ધંધાની પ્રતિષ્ઠા, ધંધાનું નામ, સંબંધ કે અન્ય લભોમોથી ઉદભવે છે. અને જેના દ્વારા તે ધંધામાં દ્શ્ય મિલકતોમાં રોકેલી મૂડી પર સામાન્ય રીતે અપેક્ષિત હોય તે વળતર કરતાં વધુ નફો હોય તો તે વધારાના નફા ને પાઘડી કહે છે .’

‘ સમગ્ર ધંધાનું મુલ્ય અને દરેક ચોખ્ખી મિલકતના અલગ અલગ વાજબી મૂલ્યની કુલ રકમનો તફાવત એટલે પાઘડી ‘

પાઘડીને અસર કરતાં પરિબલો

- ❖ ધંધાનું સ્થળ .
- ❖ મુદત .
- ❖ ધંધાનો પ્રકાર.
- ❖ વાક્તિગત કૌશલ્ય .
- ❖ ધંધાની પરિસ્થિતિ .
- ❖ નફાનું પ્રમાણ.
- ❖ પેટન્ટ અને ટ્રેડમાર્ક.
- ❖ ધંધાની મિલકતો અને ખરીદીની શરતો.
- ❖ મૂડીની આવશ્યકતા.
- ❖ ઈજારાશાહી પરિસ્થિતિ .
- ❖ સરકારી નિયંત્રણ.
- ❖ ગ્રાહકોના પ્રકાર.

પાઘડીના મૂલ્યાંકનની આવશક્તાઓ

- જ્યારે ખાનગી માલિકીના ધંધાનું વેચાણ કરવાનું હોય ત્યારે .
- પેઢીમાં ભાગીદારોના પ્રવેશ , નિવૃત્તિ અને મુત્યુ વખતે.
- ભાગીદારી પેઢી ના વિસર્જન વખતે.
- પેઢી કે કંપની ના વેચાણ વખતે.
- ભાગીદારોના નાફનુક્સાનના પ્રમાણમાં ફેરફાર વખતે .
- કંપનીનું સંયોજન અને સમાવેશ વખતે .
- સરકાર કે સ્થાનિક સંસ્થા જાહેર હેતુ માટે ધંધાનું મકાન કબ્જે લે ત્યારે.
- વેપારીનું મુત્યુ થાય ત્યારે વારસાવેરાની અને સંપત્તિ વેરાની ગણતરી માટે.

પાઘડીના મૂલ્યાંકનની પદ્ધતિઓ

- મનસ્વી મૂલ્યાંકન .
- કુલ આવકના ધોરણે મૂલ્યાંકન .
- સરેરાશ નફાની અમુક વર્ષની ખરીદીની પદ્ધતિ.
- ભારિત સરેરાશ નફાની અમુક વર્ષની ખરીદીની પદ્ધતિ.
- સરેરાશ નફાનું મૂડીકરણ ની પદ્ધતિ.
- વર્ષાસન પદ્ધતિ.
- અધિક નફાની પદ્ધતિ.

મનસ્વી મૂલ્યાંકન

હિસાબોને આધારે ખરીદનાર અને વેચનાર પોતાને યોગ્ય લાગે તે આંકડા સૂચવે છે . સોદો કરવાની શક્તિ મુજબ તેમાં ફેરફાર કરી પાઘડીની છેવટની કીમત નક્કી થાય છે. કેટલીક વખત ત્રીજા કે જે કોઈ નિષ્પક્ષ અને નિષ્ણાતવ્યક્તિ હોય તેના પર છોડી દેવામાં આવે છે. જ્યારે ધંધાના નફા અંગે કોઈ ચોક્કસ આધાર મળી શકતો ન હોય ત્યારે જ આ પદ્ધતનો ઉપયોગ કરવામાં આવે છે.

કુલ આવકના ધોરણે મૂલ્યાંકન

વ્યવસાય વ્યક્તિઓ પાઘડીનું મૂલ્યાંકન કરવા માટે આ પદ્ધતિ નો ઉપયોગ કરે છે. આ પદ્ધતિ પ્રમાણે આવકના બે ભા પાડી દેવામાં આવે છે. નિયમિત આવક અને અનિયમિત આવક . પાઘડીના મૂલ્યાંકન વખતે નિયમિત આવક ધ્યાનમાં લેવામાં આવે છે. કેટલીક વખત અનિયમિત આવક ધ્યાનમાં લઈ પાઘડીની કીમત વધુ ગણવામાં આવે છે .

સરેરાશ નફાની અમુક વર્ષની ખરીદીની પદ્ધતિ

સામાન્ય રીતે ભૂતકાળના ૩ થી ૫ વર્ષ ના નફાની સરેરાશ કાઢવામાં આવે છે. આ સરેરાશને નફાને અમુક રકમ વડે ગુણવાથી જે રકમ મળે તેને પાઘડી કહેવાય છે. ભૂતકાળ અમુક વર્ષો એટલા માટે કે તે વર્ષો દરમિયાન વેચનારની મહેનતનો સમાવેશ થાય છે.

ઉદાહરણ ધ્વારા સમજૂતી.

અ . બ. ક એક પેઢીના ભાગીદારો હતા . અ નું અવસાન થતા પાઘડીની ગણતરી કરવાની છે. ભાગીદારીના કરાર મુજબ છેલ્લાં પાંચ વર્ષના સરેરાશ નફાની ત્રણ વર્ષની ખરીદીને આધારે પેઢીની પાઘડી ગણવાની છે. પેઢીનો છેલ્લાં પાંચ વર્ષનો નફો કે ખોટ નીચે મુજબ છે. તો પાઘડી ગણો .

વર્ષ	નફો	વર્ષ	નફો
૨૦૦૭ :	૧૦,૦૦૦	૨૦૦૮ :	૧૨,૦૦૦
૨૦૦૯ :	૧૩,૦૦૦	૨૦૧૦ :	(ખોટ) ૫,૦૦૦
૨૦૧૧ :	૧૫,૦૦૦		

પ્રથમ સ્ટેપ : પાંચ વર્ષનો કુલ નફો શોધવો

જો પાંચ વર્ષમાં નફો હોય તો નફાનો સરવાળો કરવો , અને જો ખોટ હોયતો કુલ નફામાંથી ખોટ બાદ કરવી , નીચે પ્રમાણે

૧૦,૦૦૦+૧૩૦૦૦+૧૫,૦૦૦+૧૨૦૦૦=૫૦,૦૦૦-૫૦૦૦(ખોટ) = કુલ નફો ૪૫,૦૦૦
થાય

બીજું સ્ટેપ = સરેરાશ નફો શોધવો

સૂત્ર = સરેરાશ નફો = કુલ નફો / આપેલ વર્ષો

સરેરાશ નફો = ૪૫૦૦૦/૫

= ૯૦૦૦

ત્રીજું સ્ટેપ = પાઘડીની ગણતરી

પાઘડી = સરેરાશ નફો * અમુક વર્ષની ખરીદી

૯૦૦૦*૩ = ૨૭૦૦૦ પાઘડી

ભારત સરેરાશ નફાની અમુક વર્ષોની ખરીદીની પદ્ધતિ

જ્યારે નફો છેલ્લા વર્ષો દરમિયાન વધી ઘટી રહ્યો હોય ત્યારે ભારત સરેરાશ નફાની અમુક વર્ષની ખરીદીને આધારે પાઘડી ગણાય છે.

ઉદાહરણ ધ્વારા સમજૂતી

એક કંપનીનો છેલ્લાં ત્રણ વર્ષનો નફો અનુક્રમે ૩૫૦૦૦, ૪૦૦૦૦ અને ૪૫,૦૦૦ છે. અને દરેક વર્ષનો ભાર અનુક્રમે ૧, ૨ અને ૩ છે. પાઘડી ત્રણ વર્ષની ખરીદીને આધારે ગણવાની છે.

પ્રથમ સ્ટેપ = ભારતસરેરાશ નફો શોધવો

સૂત્ર = ભારત સરેરાશ નફો = કુલ નફો/કુલ ભારનો સરવાળો

$$= ૩૫,૦૦૦+૪૦૦૦૦+૪૫૦૦૦/૧+૨+૩$$

$$૧,૨૦,૦૦૦/ ૬$$

$$\text{ભા.સ.નફો} = ૨૦,૦૦૦$$

બીજું સ્ટેપ = પાઘડી ની ગણતરી

પાઘડી = ભારત સરેરાશ નફો * અમુક વર્ષની ખરીદી

$$૨૦,૦૦૦ * ૩ = ૬૦,૦૦૦$$